

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ПРОСТІР

**Матеріали XI Міжнародної
науково-практичної конференції**

13 грудня 2024 року

Київ 2024

Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, 13 грудня 2024 р. / За заг. ред. д.е.н., професора Калініної С.П. — Київ: МДУ, 2024. — 132 с.

Конференція присвячена проблемам активізації процесу інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір. В роботі конференції приймають участь науковці, викладачі, фахівці-практики, здобувачі вищої освіти.

Основні напрями роботи конференції:

- Безпекова складова соціально-економічного розвитку країн світу;
- Розвиток інтеграційних процесів в умовах військово-політичного конфлікту;
- Розвиток міжнародних фінансово-кредитних та валютних відносин в умовах глобалізації;
- Інноваційно-інвестиційна діяльність країн світу;
- Забезпечення конкурентоспроможності національних економік;
- Проблеми забезпечення сталого розвитку;
- Особливості повоєнного відновлення економіки України.

Організаційний комітет конференції ставить перед собою такі задачі:

1. Обмін практичними і теоретичними напрацюваннями учасників конференції у сфері вивчення особливостей інтеграції країн у систему світогосподарських зв'язків;
2. Розробка напрямів розвитку міжнародних економічних відносин країн світу.

**СЕКЦІЯ
БЕЗПЕКОВА СКЛADOVA СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
КРАЇН СВІТУ**

КАЛІНІНА С. П.,
доктор економічних наук, професор,
декан економіко-правового факультету,
Маріупольський державний університет

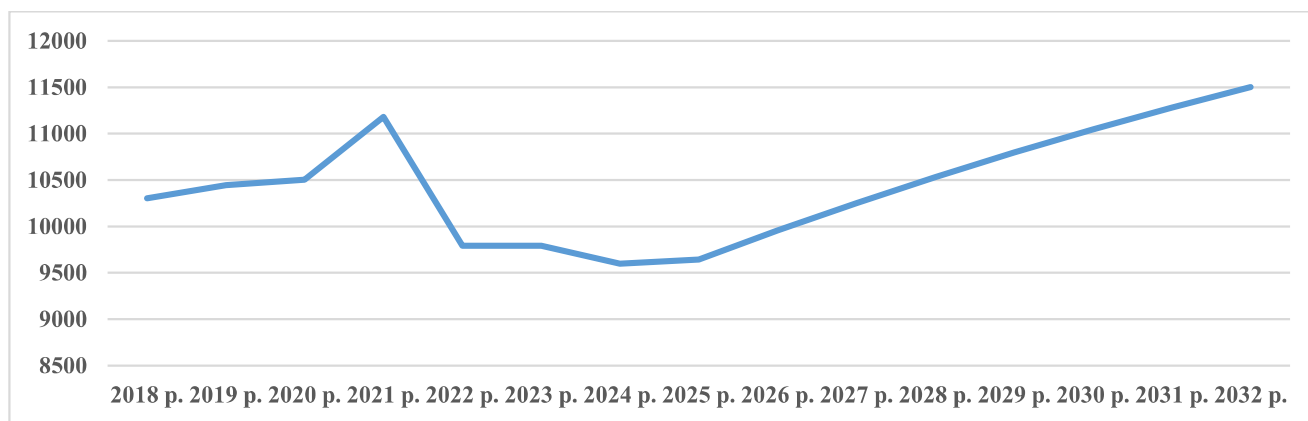
**ТРУДОРЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Одним з найважливіших завдань економічного розвитку України є забезпечення стійкості трудоверсурсного забезпечення як передумови рівноправного входження до системи міжнародного поділу праці. На сучасному етапі дане завдання для країни ускладнюється подіями воєнного часу, що на перший план виводить завдання збереження людського капіталу.

Ситуація повномасштабного вторгнення в Україну руйнівним чином вплинула на всі аспекти функціонування держави:

- на економіку країни – обсяг виробництва скоротився майже на третину;
- на трудоверсурсну ситуацію в країні – за кордон виїхало більше 8 млн. українських біженців, третина з них – віком до 35 років;
- на величину людського капіталу – зростання кількості українських студентів за кордоном і їх прагнення залишитись в країнах навчання збільшує відтік кадрів, що матиме серйозні довгострокові наслідки для держави.

На сьогодні в Україні більше 20% населення є старшим за 60 років, очікується, що чисельність робочої сили, яка характеризується низьким рівнем залученості до ринку праці, зменшиться більше ніж на 30% до 2050 р. [1, с. 3] Відповідно, як нагальне постає завдання оцінки стану трудоверсурсного забезпечення України відповідно до цілей економічного розвитку, визначених Урядом до 2032 р. В даному контексті ключове припущення сценарних прогнозів, здійснених *Міжнародною організацією праці (МОП)* щодо України (базовий сценарій) полягає в тому, що продуктивність праці в країні у 2032 р. відновиться до рівня 2021 р. [2] При цьому передбачається, що зростання значення показника впродовж 2022-2032 рр. відбуватиметься лінійно (рис. 1), а в розрізі секторів збержуться тенденції, які спостерігались у попередні періоди (2016-2022рр.).

* 2022-2032 рр. – прогноз

Рис. 1. Динаміка продуктивності праці в Україні, 2018-2032 рр., дол. США/працівника [2, с. 7]

Виходячи з довоєнних значень рівня продуктивності праці, українська економіка потребуватиме додатково 8.5 млн. працівників, що більше на 67% у порівнянні з показником 2022 р. і на 37% – порівняно з 2021р. Біля 60% додаткової чисельності працівників припадатиме на сферу послуг, 27,4% – на промисловість, 12,6% – на сільське господарство [2, с. 8].

Припускаючи, що розподіл зайнятих за рівнем освіти у кожному із секторів в 2032 р. є тотожним розподілу 2021 р. (табл. 1), для досягнення цільового показника ВВП, встановленого Урядом України, необхідно буде залучити 4,73 млн. працівників з вищою освітою, 2,27 млн. – із середньою і 1,58 млн. з базовим рівнем освіти [2, с. 10].

Таблиця 1

Розподіл чисельності зайнятих за секторами та рівнем освіти в Україні, 2022р., 2032 рр., тис. осіб [1, с. 10]

Вид економічної діяльності	2022 р.					Необхідна додаткова чисельність зайнятих для досягнення поставленої цілі, 2032 р.				
	Усі рівні	Базовий	Середній	Вищий	Професійна освіта	Усі рівні	Базовий	Середній	Вищий	Професійна освіта
<i>Загалом</i>	12843	2361	3398	7084	3398	8577	1577	2269	4731	2269
А – сільське, лісове та рибне господарство	1939	773	704	462	704	1077	420	362	295	362
В – гірничодобувна промисловість і розробка кар'єрів	251	35	96	120	96	151	21	56	80	56
С – обробна промисловість	1620	283	602	734	602	1221	204	427	590	427
Д – постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	316	28	95	193	95	147	12	40	95	40
Е – водопостачання; системи каналізації, видалення відходів і заходи з відновлення навколишнього середовища	118	18	39	61	39	70	10	21	38	21
Ф – будівництво	689	181	303	205	303	757	194	318	244	318

G – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2066	404	522	1140	522	1857	350	431	1076	431
H – транспорт і складське господарство	935	166	346	423	346	629	107	218	304	218
I – розміщення і громадське харчування	222	42	92	87	92	250	46	100	104	100
J – інформація і зв'язок	222	42	92	87	92	250	46	100	104	100
K – фінансова і страхова діяльність	190	5	9	176	9	110	2	2	106	2
L – операції з нерухомим майном	47	7	11	29	11	40	5	9	26	9
M – професійна, наукова і науково-технічна діяльність	244	9	11	225	11	192	5	5	182	5
N – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	221	47	63	111	63	161	33	42	86	42
O – державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування	1083	73	118	891	118	328	18	23	287	23
P – освіта	1356	130	167	1059	167	629	54	59	516	59
Q – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	948	110	111	727	111	478	51	42	384	42
R – мистецтво, розваги та відпочинок	143	16	17	110	17	90	9	9	72	9
S – інші види діяльності у сфері послуг	179	22	74	83	74	255	30	102	124	102

Досягнення прогнозованої чисельності зайнятих, передбаченої у базовому сценарії, потребуватиме, по-перше, істотного збільшення населення працездатного віку в Україні, чисельність якого значно скоротилася через виїзд біженців, по-друге – збільшення рівня виходу населення працездатного віку на ринок праці. Водночас, відповідно до результатів дослідження *Віденського інституту міжнародних економічних досліджень (WIIW)* [3], чисельність населення в країні не повернеться до довоєнного рівня навіть у 2040 р., причому найбільші показники скорочення будуть спостерігатись щодо населення працездатного віку, що сформує значний дефіцит робочої сили і стане викликом для поствоєнного відновлення держави.

На додаток до низхідних демографічних тенденцій (низька народжуваність та високі показники смертності), в країні спостерігається складна міграційна ситуація: соціальні та безпекові чинники стимулюють відтік населення з країни, а збільшення перспектив працевлаштування за кордоном на фоні глобального трудоресурсного дефіциту, як свідчать результати дослідження в рамках проекту «*Vizja – 2033*» [4], зумовлює довгостроковий характер зовнішньої міграції. Враховуючи, що серед українських трудових мігрантів бажання повернутись в

країну висловлюють лише близько 25% [5, с.2], питання трудовресурсного забезпечення поствоєнного розвитку країни буде загострюватись.

Таким чином, внаслідок проблем трудовресурсного забезпечення національної економіки через нестачу людських ресурсів, слід опрацьовувати питання розвитку шляхів врегульованої імміграції відповідно до потреб ринку праці. В країні необхідно створити базу для забезпечення контрольованого процесу залучення іноземної робочої сили відповідно до норм та стандартів міжнародного права.

Загалом Україні потрібна комплексна міграційна стратегія, яка має враховувати наслідки змін як чисельності, так і структури населення, зміну співвідношення працездатних і непрацездатних осіб, вплив обсягів міграційних переміщень (як наявних, так і потенційних) тощо на перспективи економічного зростання держави.

Список використаних джерел:

1. Демографічні процеси. Аналітична довідка ООН.
https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-11/UN%20Policy%20Paper%20on%20Population%20Dynamics_FINAL%20UKR.pdf
2. Перспективи досягнення показників ВВП України на 2032 рік у контексті ринку праці
<https://drive.google.com/file/d/1k8KeMJvdKiG8jIIQH6iicXye24qhZPTN/view>
3. Tverdostup M. The Demographic Challenges to Ukraine's Economic Reconstruction. *WIIW. Policy Notes and Reports* 71. JULY 2023.
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/278561/1/1853469009.pdf>
4. Аналіз міграційної політики країн: орієнтири для України. Проєкт «Візія – 2033: «Збереження і розвиток трудових ресурсів України в найближче десятиліття». Київ. 2024. 157 с. <https://ampua.org/wp-content/uploads/2024/02/Analiz-migraciynoi-politiki-derzhav-orientiri-dlya-Ukraini.pdf>
5. Міграція до та з України. Аналітична довідка ООН.
https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-03/UN%20Policy%20Paper%20on%20In-Out%20Migration_FINAL%20COR%20UKR.pdf